

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Identifikation

Kommunenumr. 475	Kommune Rudkøbing Kommune		
Kategori Bebyggelsesmønstre, landskabstyper og lokale udviklingstræk (2)			
Lokalitet Landområdet			
Emne Landsbyer		Sted Kragholm	
Registreringsdato forår 2002	Registrator JEJ/RM	Arkiv nr.	Løbenr. 13

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Sammenfatning

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing Kommune
Emne Landsbyer	Sted Kragholm

Fårevejle og Kragholm syd for Rudkøbing har hørt sammen gennem århundreder. De inddik i et karakteristisk hovedgårdslandskab, som bestod af hovedgården selv og en beskeden rydningslandsby. Hovedgården er anlagt på et voldsted i et naturligt afgrænset område med kystskove og udbredte strandenge. Landsbyen nord for hørte under hovedgården allerede i senmiddelalderen og bestod af smågårde og huse, hvis fæstere leverede arbejde på hovedgården.

Landsbyen fremstår stadig, på trods af udflytninger og nybyggeri, som et godt eksempel på en slynget vejby. Kragholmvej udgør i sig selv, et fint lille stykke vejarkitektur omfattet af stengærder og hække. To bygningsanlæg skiller sig ud fra de øvrige ved deres gode bevarings-tilstand. Kragholmgård udgør et intakt firfløjet anlæg, med stuehuset anbragt separat, vest for avlsbygningerne. Ejendommen Kragholmvej 33 er en af de karakteristiske 3-længede gårde med et grundmuret stuehus og avlslænger i bindingsværk.

Kulturmiljøet indeholder klare spor af denne oprindelige sammenhæng, men rummer også i bebyggelsen og kulturlandskabet repræsentative udviklings-træk og besidder derfor betydelige oplevelses- og fortælleverdier af betydning for Fynsområdet.

Fårevejle og Kragholm

Signaturforklaring

Bevaringsværdige by- og kulturmiljøer

- Dominerende bygningsværk
- Dominerende bygningsværk
- Bebyggelsesmønster
- Bebyggelsesmønster
- Højdekurver
- Sigtelinier
- Udsigt
- Enkelttræ/Trærække
- Skov/Plantage/Krat
- Vej/Gade/Plads
- Græs/Grønning
- Jernbane
- Vand

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Naturgrundlag

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing Kommune
Emne Landsbyer	Sted Kragholm

Kragholm er anlagt i et naturligt afgrænset område syd for Rudkøbing. Terrænet består af lav bundmoræne med et strøg af enkelte hatbakker. Det afgrænses i vest af øhavet, i syd og øst af Lindelse Nor med Møllebugt og det nu (1913) inddæmmede Henninge Nor, i nord af Vejlen, som blev tørlagt i 1826. Området står i forbindelse med det øvrige Langeland over en smal landbro mellem Vejlen og bunden af Henninge Nor, hvor landsbyen Kragholm findes.

Fra Kragholm er frit udsyn over Vejlen mod nord.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Kragholm, kortudsnit i mål 1:25.000

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Kulturhistorie

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing Kommune
Emne Landsbyer	Sted Kragholm

Kragholm ligger langs en slynget vej og har bevaret den temmelig løse opbygning, som er typisk for rydningsbyer. I øst findes en mindre dam, og de for Langeland karakteristiske stendiger med ligusterhække ses på et langt stykke af Kragholmvej.

Historien

Kragholm synes opstået i senmiddelalderen ved rydninger i Henninges kystskovbælte. I 1472 var landsbyens ni gårde hoveriydende småbrug under Fårevejle. De blev senere egaliseret i to størrelsesklasser, og ved endnu en egalisering i 1767 reduceredes antallet af gårde til seks af ens størrelse. Gårdene var dog stadig meget små, som i andre landsbyer tæt på hovedgårde. Kragholm blev udskiftet 1812 i store, uregelmæssige blokke. To af byens seks gårde flyttede efterfølgende ud nord for byen.

Som følge af en voksende befolkning og et øget hoveribehov på Fårevejle steg antallet af huse fra tre i 1583 til tolv i 1767. Efter midten af 1800-årene påbegyndtes en overgang til selveje, hvorefter antallet af huse voksede og gårdstomterne i byen udfyldtes. Da der ikke siden er sket nævneværdigt nybyggeri har Kragholm bevaret sin løse opbygning og bebyggelsens afgørende præg af naboskabet til den store hovedgård. Det er således først og fremmest som type, at Kragholm er velbevaret, hvorimod reliktværdierne, med et par markante undtagelser, er mindre.

Kragholmvej er på et langt stykke omgivet af hække ind til de små private lodder til den ene side og stengårder til herregårdsmarkerne til den anden.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Arkitektur og bebyggelse

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing Kommune
Emne Landsbyer	Sted Kragholm

Kragholms bebyggelsesform, som en slynget vejby, fremstår stadig på trods af de udflyttede gårde, særdeles tydelig. Vejen, hvorom bebyggelsen er grupperet, er et fint stykke vejarkitektur med stengærder og hække.

To bygningsanlæg skiller sig ud fra de øvrige ved deres gode bevaringstilstand: Kragholmgård og Kragholmvej 33.

Kragholmgård er et intakt firfløjet anlæg, hvor stuehuset ligger separat, vest for de sammenbyggede avlslænger. Den sydvendte længe er forsynet med en portgennemgang, markeret af en tagtrekant. Længerne fremstår med gulkalket murværk og rødmalet bindingsværk. Tagene er beklædt med røde tegl. Stuehuset er en enkel og smuk længebygning med en fast vinduestakt. Det er opført i røde facadetegl med vandrette gulkalkede dekorationsbånd.

Kragholmgård benyttes i dag til efterskole. I den forbindelse er der opført en række nye elevbygninger, der grupperer sig vest og syd for gården.

Kragholmvej 33 er den sidste ejendom på vejen før havet. Der er tale om en 3-længet gård, hvor stuehuset er teglhængt og avlslængerne stråtagte. Stuehusets tag er helvalmet og avlslængerne er halvvalmede. Alle bygninger er hvidkalkede. Længerne er opført i bindingsværk med sort optrukket tømmer. Stuehuset er helmuret med en tofløjet midtfor. Gårdanlægget er enkelt og harmonisk og er en god repræsentant for de udflyttede gårde med længer i bindingsværk og stuehuset i grundmur.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Kragholmgaard benyttes i dag til efterskole. Gårdanlægget fremstår venligt og imødekommende i god samklang med efterskolens nye bygninger.

Portgennemskæringen i gårdens sydlige længebygning er markeret med en gavltrekan i taget.

Kragholmvej 33 er landsbyens sidste gård før havet. En god repræsentant for den lille 3-længede langelske gård.